

**Archeologisch
bureauonderzoek
Kinkhorststraat te Meppel,
gemeente Meppel (DR)**

Infra

Milieu


Geo-ICT

Archeologie

Geo-informatie

**Archeologisch bureauonderzoek
Kinkhorststraat te Meppel,
gemeente Meppel (DR)**

opdrachtgever	HKB Stedenbouwkundigen
datum	14 februari 2012
projectleider	mevrouw T.N. Krol
projectnummer	93107111
status	concept
ISSN-nummer	1875-5313
MUG-publicatie	2012-8

MUG-projectnummer	93107111
Opdrachtgever	HKB Stedenbouwkundigen
MUG-publicatie	2012-8
Bevoegd gezag	gemeente Meppel
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoekmeldingsnummer	50283
Tekst	mevrouw T.N. Krol MA
Redactie	mevrouw J. Bolink-Nanninga
Status	concept
Autorisatie	de heer drs. B. Bijl 
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	14 februari 2012
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	2
1.3 Doel van het onderzoek	3
1.4 Werkwijze	3
2 Resultaten	5
2.1 Huidige situatie en aardwetenschappelijke waarden	5
2.2 Bekende archeologische waarden	7
2.3 Bewoningsgeschiedenis en historische situatie	9
2.4 Bouwhistorische waarden	13
2.5 Toekomstige situatie	13
2.6 Archeologische verwachting en beleid	14
2.7 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	16
3 Conclusie en aanbeveling	18
3.1 Conclusie	18
3.2 Aanbeveling	18
Literatuurlijst	19

BIJLAGEN

-

Samenvatting

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch bureauonderzoek zijn de plannen van HKB Stedenbouwkundigen voor een toekomstige herontwikkeling en een hiervoor noodzakelijke bestemmingsplanwijziging in het gebied tussen de Havenstraat, de Grote Oever en de Kinkhorststraat te Meppel. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. HKB Stedenbouwkundigen heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het onderzoek uit te voeren.

Het onderzoeksgebied ligt in een dekzandgebied. Het gebied is niet gekarteerd op de bodemkaart en geomorfologische kaart. Het is op basis van het bureauonderzoek niet duidelijk of binnen het onderzoeksgebied een dekzandrug en/of dekzandopduikingen aanwezig zijn, ook is het niet duidelijk of zich in de top van het dekzand een podzolbodem gevormd heeft. Mogelijk gaat het om een veldpodzolbodem of meerveengronden zonder humuspodzol, op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden. Het onderzoeksgebied ligt in de historische kern van Meppel (AMK-terrein 14513), die stamt uit de late middeleeuwen. Uit de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn vondsten uit middeleeuwen en nieuwe tijd bekend. Op basis van deze onderzoeksresultaten geldt voor het onderzoeksgebied een hoge verwachting voor het aantreffen van resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Mogelijk kunnen ook oudere resten aanwezig zijn, met name indien er sprake is van een (deels) intacte podzolbodem (middelhoge verwachting). Gezien de bebouwing die in het verleden op de onderzoekslocatie aanwezig is geweest, is de kans aanwezig dat de bodem in grote mate verstoord is. Hoe de bodemopbouw in het onderzoeksgebied er uitziet en in hoeverre deze intact is, moet een veldonderzoek uitwijzen.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan worden geconcludeerd dat het plangebied, indien een intact bodemprofiel aanwezig is, een hoge verwachting kent ten aanzien van vindplaatsen uit de middeleeuwen t/m nieuwe tijd en een middelhoge verwachting voor resten uit de overige perioden. Er is sprake van een brede archeologische verwachting: er kan een breed scala aan mogelijke complextypen worden aangetroffen. De nadruk ligt echter op resten die in verband staan met de historische kern van Meppel (bebouwing uit late middeleeuwen en nieuwe tijd). Wel is vermoedelijk sprake van enige mate van verstoring, in samenhang met de bebouwing (zowel de huidige als die uit het verleden). De omvang van deze verstoringen kan op basis van het bureauonderzoek niet nader worden vastgesteld.

Wij bevelen aan in eerste instantie een verkennend booronderzoek uit te voeren. Doel van het booronderzoek is het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en te verfijnen en om de mate van intactheid van de bodem vast te stellen en kansrijke en kansarme zones voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen vast te stellen.

Bovenstaande betreft een aanbeveling. Het selectiebesluit is te allen tijde voorbehouden aan de bevoegde overheid, in deze gemeente Meppel en gezien het provinciaal belang van het gebied, provincie Drenthe, in deze de provinciaal archeoloog.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

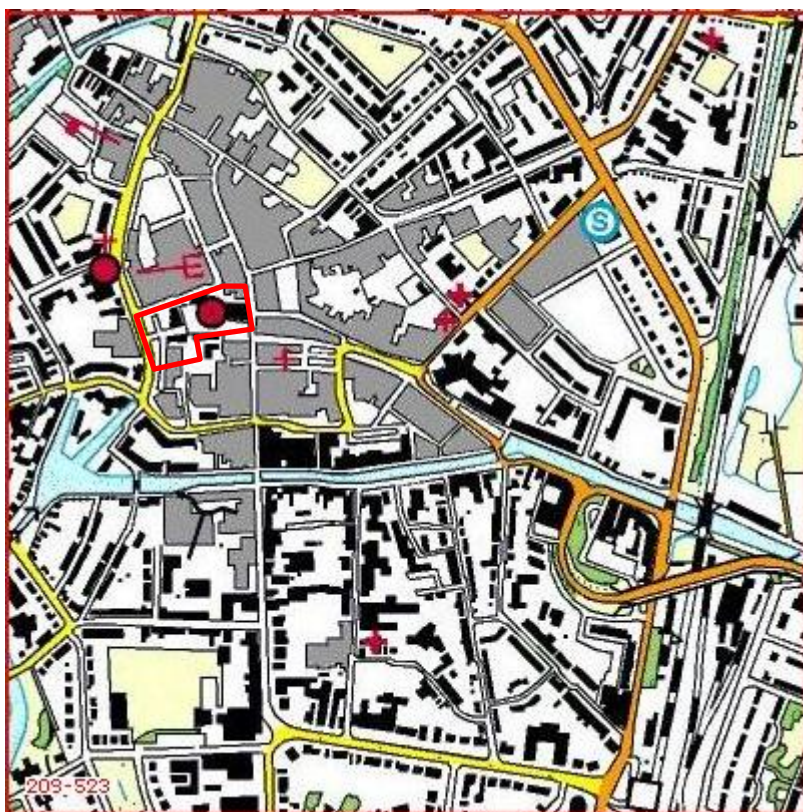
Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch bureauonderzoek zijn de plannen van HKB Stedenbouwkundigen voor een toekomstige herontwikkeling en een hiervoor noodzakelijke bestemmingsplanwijziging in het gebied tussen de Havenstraat, de Grote Oever en de Kinkhorststraat te Meppel. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. HKB Stedenbouwkundigen heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het onderzoek uit te voeren. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2, en de richtlijnen van de gemeente Meppel.

Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Drenthe
Gemeente	Meppel
Plaats	Meppel
Toponiem	Havenstraat, Grote Oever, Kinkhorststraat
Kaartblad	21E
Coördinaten	209028/523646 NW 209134/523687 NO 209145/523651 ZO 209061/523587 ZW
Periode	alle archeologische perioden, met de nadruk op middeleeuwen en nieuwe tijd
Grondsoort	zand (extrapolatie)
Geomorfologie	vlake van ten dele verspoelde dekzanden (extrapolatie)
Grondwatertrap	III/VI (extrapolatie)

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt in Meppel, tussen de Kinkhorststraat in het noorden, de Grote Oever in het oosten en de Havenstraat in het westen. In de huidige situatie is in het onderzoeksgebied bebouwing aanwezig van de voormalige Rooms-Katholieke Kerk en de Mr. Niermanschool, met hieromheen bestrating en groenstroken. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is circa 0,63 ha.



Afbeelding 1. Topografische kaart met in het rode kader de onderzoekslocatie
(bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Doel van het onderzoek

Het bureauonderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in bekende en de te verwachten archeologische waarden van het plangebied. Aan de hand van deze informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Voor het bureauonderzoek dienen de volgende vragen te worden beantwoord.

- Vraag 1. Wat is de archeologische verwachting van het gebied buiten de reeds bekende AMK-terreinen (indien mogelijk gespecificeerd naar aard, vindplaatsen en perioden)?
- Vraag 2. Zijn er binnen de verwachtingszones specifieke aandachtslocaties aan te geven (zandkoppen of -ruggen, veentjes, historische bebouwing en infrastructuur)?
- Vraag 3. Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen in het plan-/onderzoeksgebied?
- Vraag 4. Welk vervolgonderzoek is nodig om de door het bureauonderzoek in beeld gebrachte specifieke archeologische verwachting te toetsen?

1.4 Werkwijze

In het bureauonderzoek wordt het huidige grondgebruik beschreven, de historische situatie en mogelijke verstoringen alsmede de bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden. Hiertoe worden onder andere topografische kaarten gebruikt, de plannen en gegevens van de opdrachtgever, luchtfoto's en, indien aanwezig, gegevens van milieukundig onderzoek.

Een beschrijving van de historische situatie is gebaseerd op historisch topografisch kaartmateriaal, zoals kadastrale kaarten en de website van Wat was waar (<http://ngz.watwaswaar.nl>). Voor de bekende bodemkundige en geologische waarden wordt gebruikgemaakt van bodemkaarten en geomorfologische kaarten. De archeologische waarden zijn gebaseerd op de gegevens in Archis (digitale database van de Nederlandse archeologie van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)), waar de archeologische monumentenkaart deel van uitmaakt, en de beleidskaart van de gemeente Meppel (concept).

Indien mogelijk, wordt tevens teruggegrepen op gegevens van eerder in de directe omgeving uitgevoerd onderzoek. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde verwachting voor het onderzoeksgebied opgesteld.

2 Resultaten

2.1 Huidige situatie en aardwetenschappelijke waarden

Het onderzoeksgebied ligt in Meppel, tussen de Kinkhorststraat in het noorden, de Grote Oever in het oosten en de Havenstraat in het westen. In het onderzoeksgebied is bebouwing aanwezig van de voormalige Rooms-Katholieke Kerk en de Mr. Niermanschool, met hieromheen bestrating en groenstroken.

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van de bebouwde kom van Meppel en is daarom niet gekarteerd op de bodemkaart (zie afbeelding 2). In de nabije omgeving zijn veldpodzolgronden (code Hn21) en meerveen-gronden op zand zonder humuspodzol aanwezig (code zVzF), met grondwatertrap III/VI. Mogelijk bestaat de bodem in het onderzoeksgebied uit één van de bodemtypes.

Een podzolbodem bestaat uit verschillende horizonten (zie afbeelding 3).

A-horizont: humeuze bovenlaag

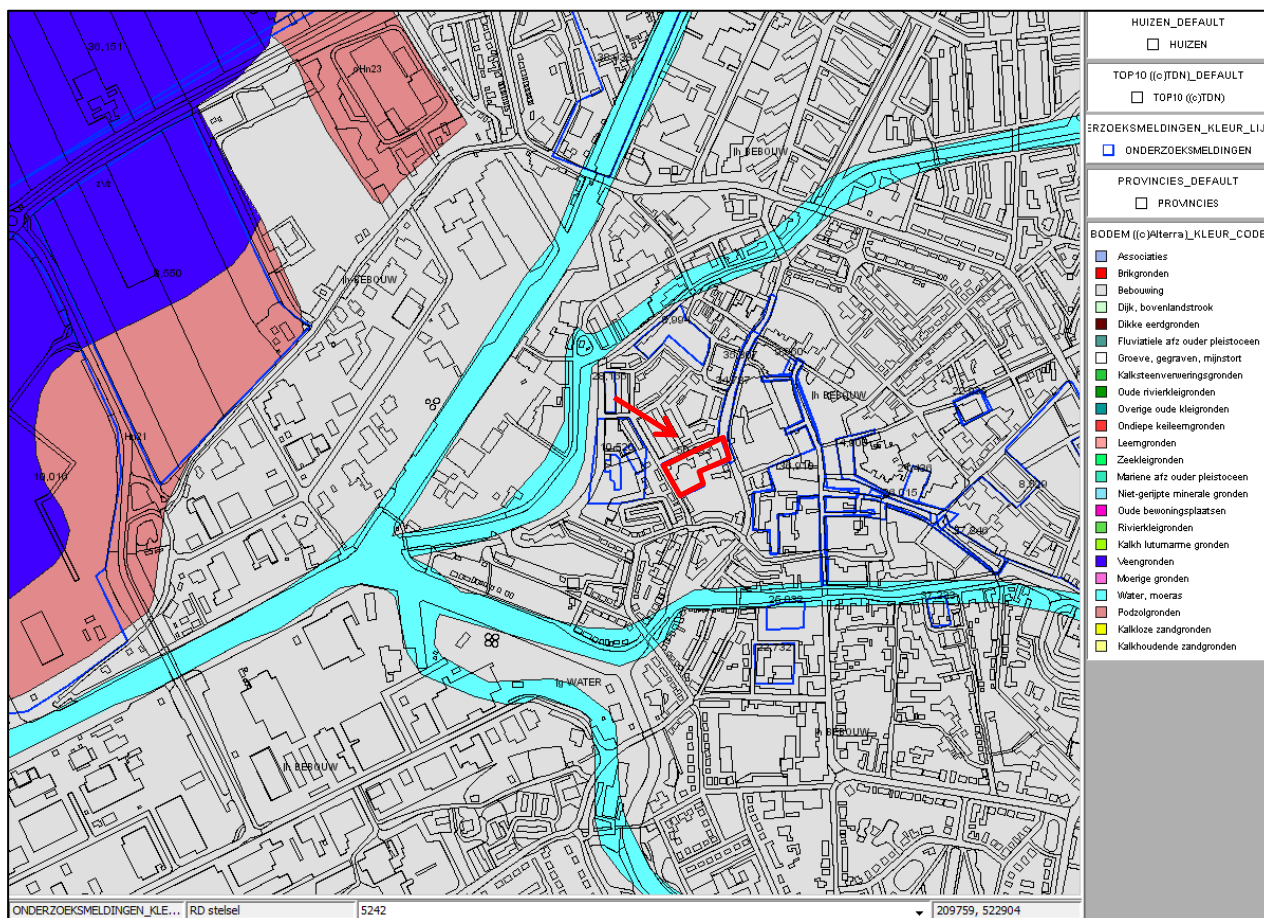
E-horizont: uitspoelingshorizont (uitspoeling van humus en mineralen)

B-horizont: inspoelingshorizont (inspoeling van humus en mineralen)

C-horizont: oorspronkelijke moedermateriaal (zand)

Een podzolbodem vormt zich in de top van het pleistocene dekzandpakket. Het dekzand wordt gerekend tot de Boxtel Formatie, Laagpakket van Wierden (Berendsen, 2008).

De aanwezigheid van een podzolbodem duidt erop dat de bodem in het gebied lange tijd met rust is gelaten. Ook duidt het op gunstige omstandigheden voor bewoning in het verleden. De top van het dekzand, waarin zich de podzolbodem heeft gevormd, betreft de laag waarin sporen van de prehistorische mens aanwezig kunnen zijn. Indien in het onderzoeksgebied daadwerkelijk een podzolbodem aanwezig blijkt te zijn en de (deels) intact is kunnen eventueel aanwezige archeologische sporen/vondsten ook (deels) intact zijn.



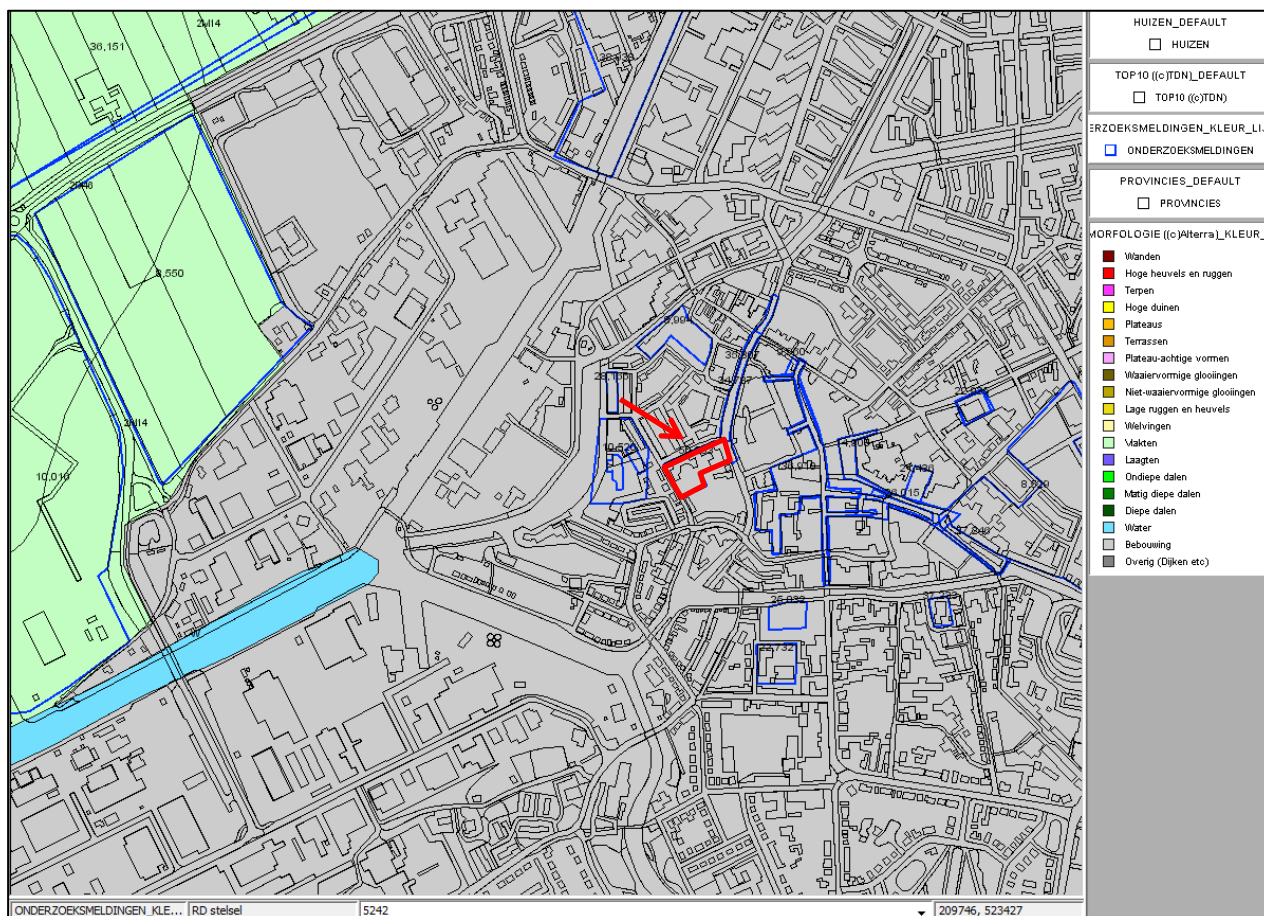
Afbeelding 2. Het onderzoeksgebied op de bodemkaart, binnen het rode kader, bij de pijl
(bron: Archis2 : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)



Afbeelding 3. Schematische weergave van een podzolbodem

Op de geomorfologische kaart (afbeelding 4) is het onderzoeksgebied eveneens niet gekarteerd. In de omgeving is sprake van een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal, code 2M14). Waarschijnlijk geldt dit ook voor het onderzoeksgebied.

Volgens het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland) ligt het onderzoeksgebied op een hoogte van circa 1,2 – 1,4 m NAP. Er zijn geen duidelijke hoogteverschillen met de omgeving te zien (alleen AHN1 beschikbaar, met slechte resolutie; www.ahn.nl). Dit past goed in het beeld dat de geomorfologische kaart geeft, namelijk dat er waarschijnlijk sprake is van een vlakte.



Afbeelding 4. Het onderzoeksgebied op de geomorfologische kaart, binnen het rode kader, bij de pijl
(bron: Archis2 : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

2.2 Bekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn divers archeologische waarden bekend in Archis en in de omgeving zijn diverse onderzoeken uitgevoerd (zie afbeelding 5). Het onderzoeksgebied ligt binnen monumentterrein 14513, een terrein van hoge archeologische waarde. Het betreft de historische kern van Meppel, zoals weergegeven op de topografische militaire kaart van 1853. Deze bewoningskern stamt uit de late middeleeuwen (voor een overzicht van de archeologische perioden, zie tabel 2.1). In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied, met name binnen de historische kern, zijn diverse onderzoeken uitgevoerd en zijn diverse waarnemingen gedaan. De aangegeven waarnemingsnummers horen grotendeels bij de uitgevoerde onderzoeken.

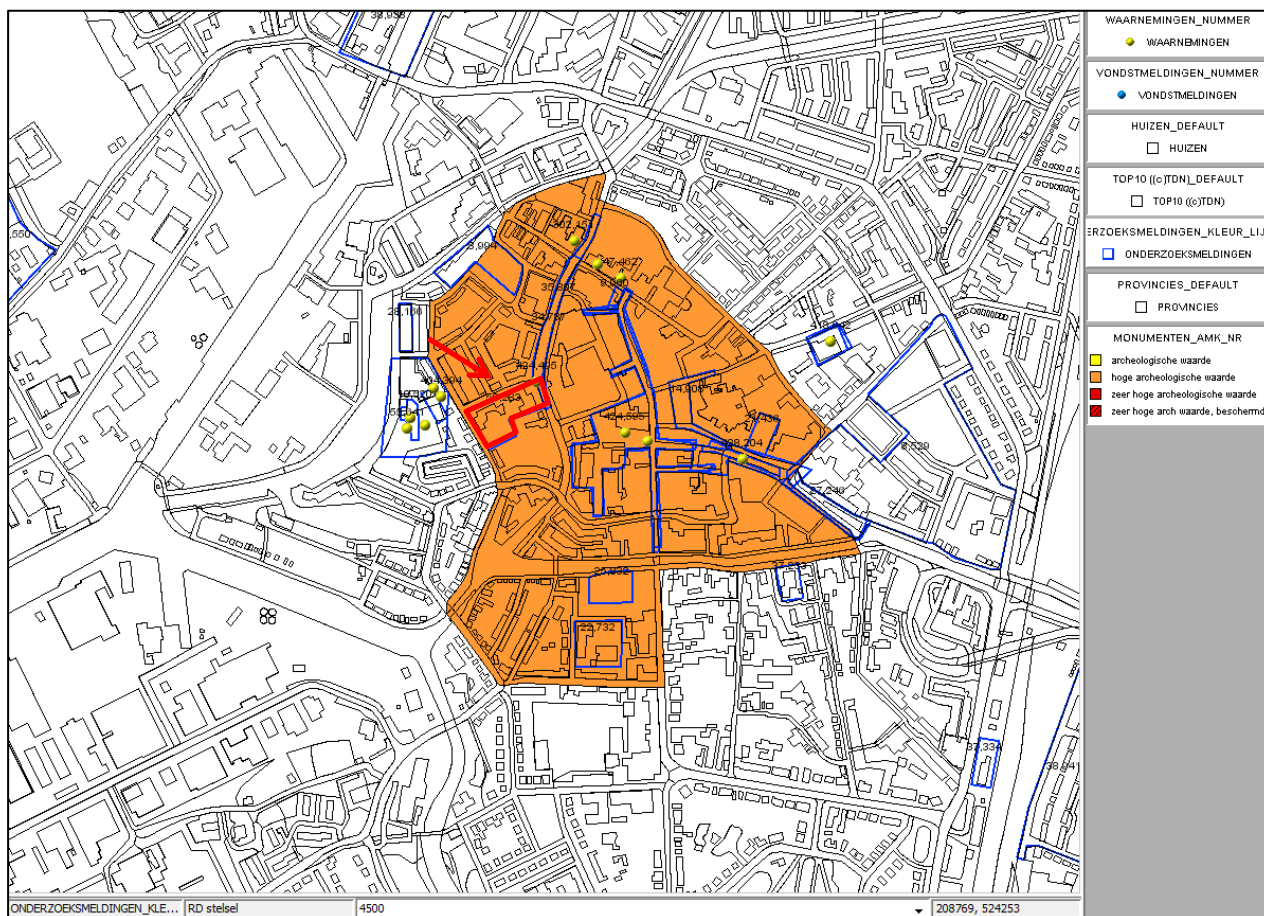
In de historische kern van Meppel zijn de volgende onderzoeken uitgevoerd:

- Direct ten noordoosten van het onderzoeksgebied, hier aangrenzend zijn een bureauonderzoek en een archeologische begeleiding uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnummers 34787 en 35807 en waarnemingsnummer 424495). Hierbij zijn funderingsresten aangetroffen die vermoedelijk bij de 17^e eeuwse huizenrij langs de Grote Oever horen, een 19^e eeuwse sluis en beschoeiing, een nieuwe tijdse beerput en nieuwe tijdse aardewerk. Aangezien het onderzoeksgebied in het noordoosten langs de Grote Oever ligt, kunnen vergelijkbare vondsten ook in het onderzoeksgebied verwacht worden.
- onderzoeksmeldingsnummer 8994 is een booronderzoek waarbij de bodem verstoord bleek te zijn en geen aanwijzingen voor intacte archeologische resten zijn aangetroffen (Hekman, 2003). Er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen
- onderzoeksmeldingsnummer 9960 is een archeologische begeleiding uit 2005, door de Archeologische Vereniging Meppel, hiervan zijn geen gegevens in Archis opgenomen. Het betreft een begeleiding aan de Hoofdstraat/Kruisstraat waarbij veel verstoring van kabels en leidingen was en hierdoor niet diep is

- ontgraven. Er zijn geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen (mededeling per e-mail van 29 januari 2012 van de heer S. Willems, Archeologische Vereniging Meppel).
- onderzoeksmeldingsnummer 14908 is een archeologische begeleiding waarbij de fundering van een pastorie en enkele kuilen uit de nieuwe tijd zijn aangetroffen (Halici, 2006). De archeologische begeleiding met onderzoeksnummer 28084 sluit hier op aan. Er zijn een beschoeiing en aardewerkvondsten aangetroffen die in verband staan met de 16^e eeuwse gracht (waarnemingsnummer 428204).
 - onderzoeksmeldingsnummer 21436. Een bureauonderzoek waaruit een verwachting voor sporen uit de 16^e en 17^e eeuw naar voren komt. Er wordt vervolgonderzoek aanbevolen (Wagemans, Koeman, Mol en Van der Kuijl, 2007).
 - onderzoeksmeldingsnummer 22732. Een archeologisch booronderzoek waarbij de bodem verstoord bleek, er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen (Koeman, Kremer, Wagemans en Leuving, 2007).
 - onderzoeksmeldingsnummer 25832. Een archeologisch booronderzoek waarbij de bodem verstoord bleek, er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen (Lubbers, 2008).
 - onderzoeksmeldingsnummer 26015. Een bureauonderzoek op basis waarvan een archeologische begeleiding is aanbevolen (uitgevoerd onder nummer 27246). Er worden resten uit vooral de nieuwe tijd, maar mogelijk ook uit de middeleeuwen of prehistorie verwacht (Malsen, 2007). Bij de archeologische begeleiding van het riooltracé op deze locatie is de oude loop van de gracht waargenomen.
 - midden in de historische kern ligt een groot onderzoeksgebied met onderzoeksmeldingsnummer 36910, een archeologische bureauonderzoek. Hier wordt een begeleiding geadviseerd. Deze is uitgevoerd onder onderzoeksmeldingsnummer 37616. De bodem is vrijwel overal verstoord door het leggen van het oude riool. Hier zit dan tot op de onderkant van de rioleringsleuf (op circa 2 m beneden maaiveld) geel zand. Het onderzoek heeft weinig archeologische sporen en geen vondsten opgeleverd (Huisman, 2010). Het enige dat kon worden vastgelegd, was een fragment van een landhoofd van een brug (waarnemingsnummer 42495). Op kaarten vanaf de 17^e eeuw en begin 20^e eeuw en op foto's uit het begin van de 20^e eeuw is te zien dat wat nu de Prinsenstraat is en een gedeelte van wat nu het Kerkplein is, destijds een gracht (de Wetering) was. Binnen deze onderzoekslocatie is eerder een losse vondst van een 16^e eeuwse munt gedaan (waarnemingsnummer 35209).
 - in het noorden van de historische kern van Meppel zijn nog drie waarnemingen aangegeven. Waarnemingsnummer 302151: amateurvondsten van middeleeuws aardewerk en metaal. Waarnemingsnummer 47404: door de Archeologische vereniging zijn resten van een gebouw uit de middeleeuwen en nieuwe tijd opgegraven, met bijbehorende vondsten. Waarnemingsnummer 47462: de Archeologische vereniging heeft bij de sloop van een bakkerij de resten van de bakkerij en een woonhuis uit de 16^e eeuw en bijbehorende vondsten aangetroffen.

Net buiten de historische kern liggen de volgende onderzoeken:

- onderzoeksmeldingsnummer 28166. Dit is een booronderzoek op basis waarvan geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen.
- onderzoeksmeldingsnummer 37233. Dit is een bureauonderzoek, op basis waarvan geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. Direct ten noorden en ten westen grenst de locatie aan een monument van hoge archeologische waarde, het centrum van Meppel. De onderzoekslocatie maakt hier geen deel van uit en is pas aan het einde van de 19^e eeuw bebouwd (Malsen, 2009).
- onderzoeksmeldingsnummer 8529. Is een booronderzoek. De bodem bestaat veelal uit dekzand zonder podzol, op 2 m-mv, er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.
- onderzoeksmeldingsnummer 10520, 15241 en 4875. Binnen dit gebied is een booronderzoek (nummer 10520) uitgevoerd en vervolgens een proefsleuven onderzoek (15241). Bij het booronderzoek zijn vermoedelijk resten van kasteel de Kinckhorst en een molen aangetroffen (waarnemingsnummer 138503, 55641). Vervolgens heeft op deze locatie een opgraving plaatsgevonden (onderzoeksmeldingsnummer 4875; waarnemingsnummer 55641). Hierbij zijn resten van het kasteel aangetroffen (Krist, 2005). Bij het proefsleuvenonderzoek bleek de bodem verstoord door 20^e eeuwse industrialisatie, wel zijn sporen van een gracht uit de 16^e eeuw aangetroffen (Jordanov, 2006). Er zijn vondsten gedaan van onder meer aardewerk en bouw materiaal (waarnemingsnummer 404394). Vervolgens is een opgraving gedaan door de historische vereniging Meppel. Hierbij zijn resten van een fundering en een oven aangetroffen die waarschijnlijk bij kasteel de Kinckhorst horen (waarnemingsnummer 47213).
- onderzoeksmeldingsnummer 17952 en 22935. Hier zijn een bureauonderzoek en vervolgens een archeologische begeleiding uitgevoerd. Er werden resten van een middeleeuws termijnhuis verwacht. Er zijn alleen funderingen uit de nieuwe tijd en aardewerk uit de nieuwe tijd gevonden (waarnemingsnummer 418642).



Afbeelding 4. Het onderzoeksgebied op een uitsnede uit Archis, binnen het rode kader, bij de pijl, met monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen (bron: Archis2 : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

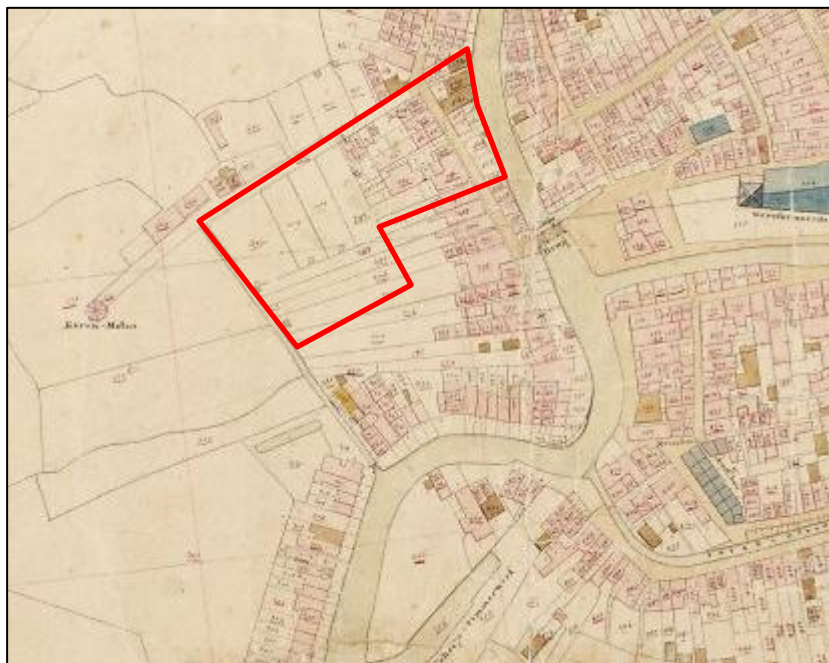
Tabel 2.1 Vereenvoudigde archeologische tijdschaal (naar Brandt et. al. 1992)

Periode	Datering
Paleolithicum	tot 8800 voor Chr.
Mesolithicum	8800 - 4900 voor Chr.
Neolithicum	5300 - 2000 voor Chr.
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.
Romeinse tijd	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Vroege middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Late middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Nieuwe tijd	1500 - heden

2.3 Bewoningsgeschiedenis en historische situatie

Op de kadastrale minuut van 1811-1823 (zie afbeelding 5) bestaat het westelijke deel van het onderzoeksgebied uit tuinen en in het oostelijke deel staan huizen. De percelen zijn in eigendom van onder meer een touwslager, een metselaar, een schipper en een notaris. In 1851 is ook het westelijke deel van het onderzoeksgebied deels bebouwd (afbeelding 6). In 1890 is er bebouwing langs de rand van het onderzoeksgebied, met hier tussenin een binnenplaats met bomen (afbeelding 7). Op de kaarten van 1911 en 1927 is het beeld hetzelfde (watwaswaar.nl). Op de kaarten uit 1933 en 1942 is vrijwel het hele gebied schematisch als bebouwd/verhard aangegeven (afbeelding 8, watwaswaar.nl). Op de kaart uit 1954 is één

gebouw in het zuiden van het onderzoeksgebied specifiek aangegeven (afbeelding 9). De gracht in de Grote Oeverstraat (direct ten oosten van het onderzoeksgebied) is tussen 1933 en 1954 gedempt. In 1960 is sprake van een braakliggend terrein, waar in 1962 de Rooms-Katholieke Kerk wordt gebouwd (www.oudmeppel.nl; afbeelding 10 en 11). Vanaf 1964 tot 1995 verandert de bebouwing in de rest van het onderzoeksgebied nog diverse malen en is in 1995 dezelfde als de huidige situatie (afbeelding 11 t/m 15).



Afbeelding 5. Het onderzoeksgebied globaal aangegeven met het rode kader, op de kadastrale minuut van 1811-1832 (bron: watwaswaar.nl)



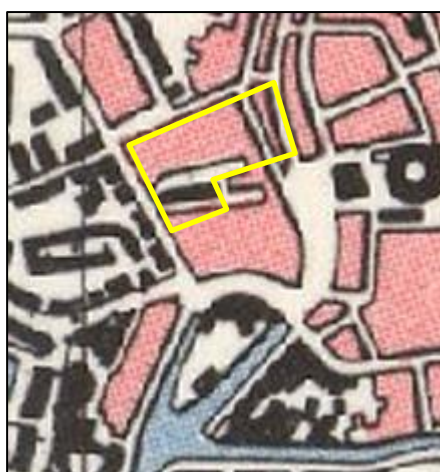
Afbeelding 6. Het onderzoeksgebied (binnen het rode kader) op de militaire veldminuut van 1851 (bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 7. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1890
(bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 8. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1933
(bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 9. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1954
(bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 10. Foto uit 1960 met het braakliggende terrein waar later de Rooms-Katholieke Kerk wordt gebouwd (bron: oudmeppel.nl)



Afbeelding 11. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1964 (bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 12. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1974 (bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 13. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1988
(bron: watwaswaar.nl)



Afbeelding 14. Het onderzoeksgebied (binnen het gele kader) op de kaart uit 1995
(bron: watwaswaar.nl)

2.4 Bouwhistorische waarden

Ten behoeve van het bepalen van de aanwezigheid van ondergronds bouwhistorische waarden is de Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH) geraadpleegd. Hierin staan geen specifieke bouwhistorische objecten voor het onderzoeksgebied aangegeven. Wel wordt ook in de KICH vermeld dat het gebied deel uitmaakt van de historische kern van Meppel.

2.5 Toekomstige situatie

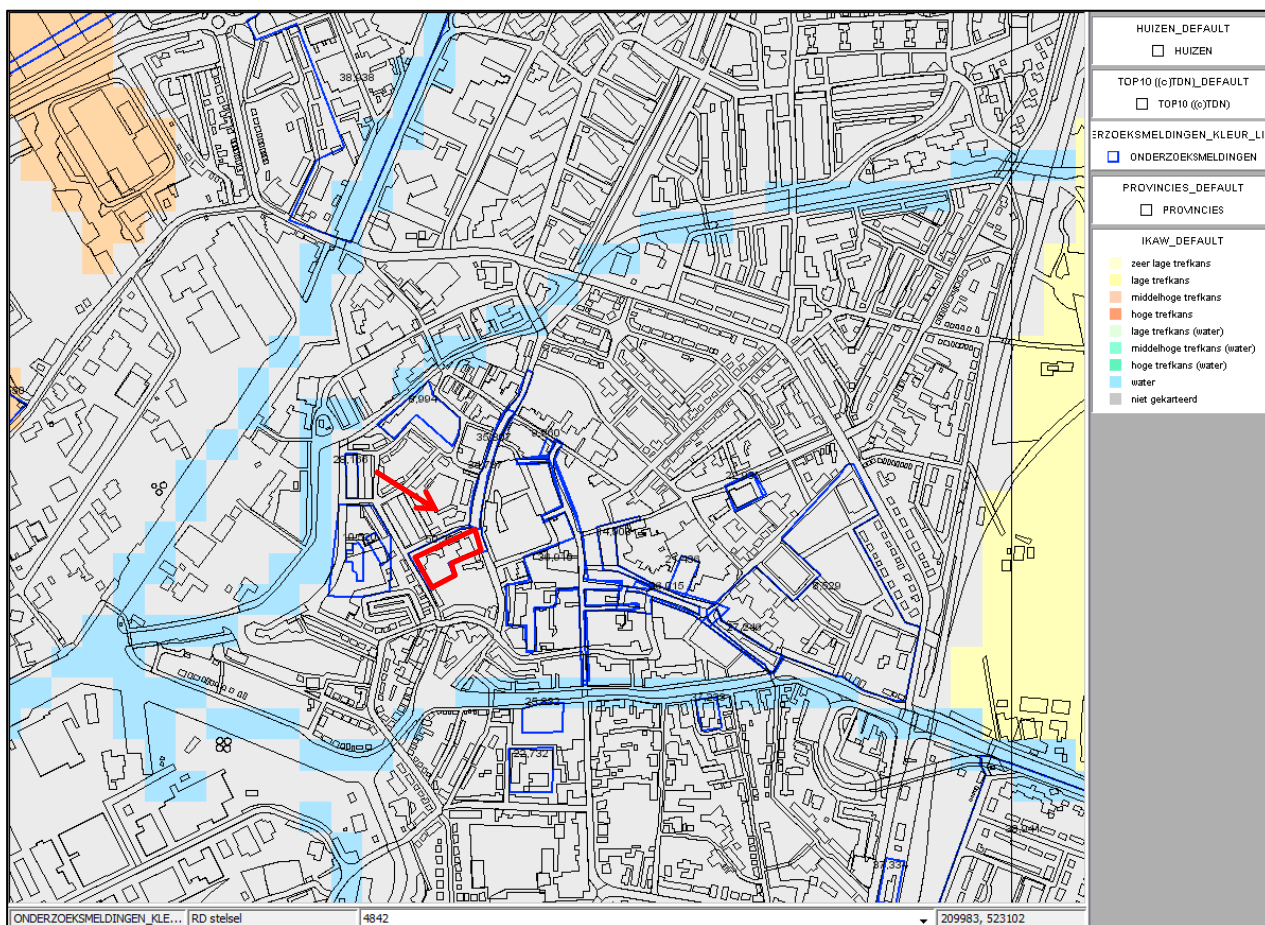
Men is voornemens op de onderzoekslocatie 28 appartementen (ter plaatse van de huidige kerk) en 19 grondgebonden woningen (ter plaatse van de huidige school) te realiseren, met op het binnenterrein een parkeerplaats. Hiervoor is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. De omvang van de projectlocatie is circa 6353 m² (zie afbeelding 15). De exacte aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen zijn op dit moment niet bekend.



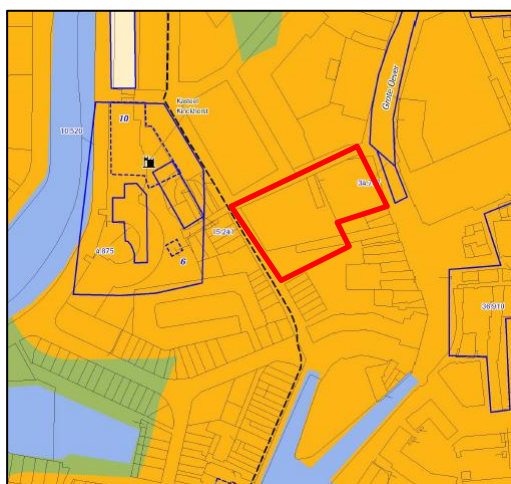
Afbeelding 15. Huidige bebouwing en toekomstige situatie
(bron: opdrachtgever/Geo-Informatie Meppel.nl)


2.6 Archeologische verwachting en beleid

Op de Indicatieve kaart Archeologische Waarden (IKAW) in Archis is het onderzoeksgebied niet gekarteerd (afbeelding 16). De gemeente Meppel beschikt over een eigen beleidskaart (in concept, afbeelding 17; Boer en Van der A 2010). Hierop is aangegeven dat het onderzoeksgebied binnen de historische kern van Meppel ligt. Hiervoor geldt een beleid met als uitgangspunt behoudt *in situ*. Indien bodemingrepen niet kunnen worden voorkomen dient archeologisch onderzoek plaats te vinden. Er wordt gestart met een bureauonderzoek. Vervolgens dient zo nodig een verkennend en karterend booronderzoek te worden uitgevoerd. Tevens geldt voor het onderzoeksgebied een provinciaal belang, zodat bij bodemingrepen via de gemeente contact opgenomen dient te worden met de provincie, in deze de provinciaal archeoloog.



Afbeelding 16. Het onderzoeksgebied op IKAW, binnen het rode kader, bij de pijl
(bron: Archis2 : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)



Bekende waarden	Vrijstellingsgrenzen
 Historische kern Meppel (met 50m buffer)	Behoud in situ is het uitgangspunt; bodemingrepen moeten worden voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden
Richtlijnen Starten met Bureauonderzoek. Daarna: - bij een lineaire verstoring tot 5 meter breed tenminste een archeologische begeleiding; - bij een niet-lineaire verstoring verkennend booronderzoek 6 boringen per hectare; - zo nodig karterend booronderzoek 20 megaboringen per hectare en daarna zo nodig profsleuven; - indien behoudenswaardig cf. KNA: behoud in situ of opgraven	

 **Provinciaal Belang Archeologie**

In geval van voorgenomen bodemingrepen in waarden of verwachtingen aangaande het provinciaal belang dient, via de gemeente, contact te worden opgenomen met de provincie, namens deze de provinciaal archeoloog

Afbeelding 17. Het onderzoeksgebied (binnen het rode kader) op beleidskaart (concept) van de gemeente Meppel (bron: Boer en Van der A 2010)

2.7 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Het onderzoeksgebied ligt in een dekzandgebied. Het gebied is niet gekarteerd op de bodemkaart en geomorfologische kaart. Het is op basis van het bureauonderzoek niet duidelijk of binnen het onderzoeksgebied een dekzandrug en/of dekzandopduikingen aanwezig zijn, ook is niet duidelijk of zich in de top van het dekzand een podzolbodem gevormd heeft. Mogelijk gaat het om een veldpodzolbodem of meerveengronden zonder humuspodzol, op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden. Het onderzoeksgebied ligt in de historische kern van Meppel (AMK-terrein 14513), die stamt uit de late middeleeuwen. Uit de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn vondsten uit middeleeuwen en nieuwe tijd bekend. Op basis van deze onderzoeksresultaten geldt voor het onderzoeksgebied een hoge verwachting voor het aantreffen van resten uit middeleeuwen en nieuwe tijd. Mogelijk kunnen ook oudere resten aanwezig zijn, met name indien sprake is van een (deels) intacte podzolbodem (middelhoge verwachting). Gezien de diverse bebouwing die in het verleden op de onderzoekslocatie aanwezig is geweest, is de kans aanwezig dat de bodem in grote mate verstoord is. Hoe de bodemopbouw in het onderzoeksgebied eruit ziet en in hoeverre deze intact is, moet een veldonderzoek uitwijzen.

Per archeologische periode komt de verwachting op het volgende neer.

Compex type

Paleolithicum-mesolithicum: vondstcomplexen die een weerslag vormen van een mobiele leefwijze: tijdelijk bewoonde nederzettingen ('kampjes') met verschillende functies, vuursteenconcentraties, haardkuilen.

Neolithicum-middeleeuwen laat: vondstcomplexen die een weerslag vormen van een sedentaire leefwijze: nederzettingen en huisplaatsen, periode-specifieke wijze van grafritueel (inhumatie-grafveld, grafheuvel, crematiegraven, urnenveld). Sporen van agrarische activiteiten (schuren, spiekers, erfafscheidingen, celtic fields).

Nieuwe tijd: vondstcomplexen die zijn te relateren aan de historische bebouwing in het plangebouw of vlak daarbuiten (huizen/bijgebouwen in steenbouw).

Omvang

Vuursteenvindplaatsen en kampjes hebben een oppervlakte van ongeveer 50 tot 2000 m². Nederzettingen bestaande uit één of meerdere huisplaatsen en erven hebben een oppervlakte vanaf circa 500 m² tot enkele hectaren en kunnen zich derhalve tot buiten het plangebied voortzetten. Complexen die samenhangen met grafritueel kunnen variëren van een enkel crematiegraf (oppervlakte kleiner dan 5 m²) tot grafvelden met een oppervlakte van enkele hectaren. Erfafscheidingen zoals greppels betreffen meestal lineaire elementen die zich tot ver buiten het plangebied kunnen voortzetten.

Diepteligging/stratigrafie

Mogelijke aanwezigheid van archeologische resten vanaf direct onder de huidige bouwvoor. Gezien er niets bekend is over de daadwerkelijke bodemopbouw en mogelijke verstoringen in het onderzoeksgebied, zijn geen nadere uitspraken over de diepteligging en stratigrafie van eventuele archeologische resten te doen.

Locatie

Overall in het onderzoeksgebied kunnen archeologische resten verwacht worden.

Uiterlijke kenmerken

Paleolithicum-mesolithicum: vuursteenconcentraties, werktuigen, sporen van werktuigproductie (afslagen, klopstenen), verbrand vuursteen, houtskoolconcentraties, haardkuilen.

Neolithicum-late middeleeuwen: Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen. Agrarische activiteit: erfafscheidingen door middel van palenrijtjes en vlechtwerk, aarden walletjes (celtic field), greppels. Ploeg- en/of eerdsporen.

Grafritueel: grafkuilen, kringreppels, kunstmatige ophogingen door middel van plaggen (grafheuvel), aardewerk en grafgiften (metaal, vuursteen), verbrand bot, Vondstmateriaal: voornamelijk aardewerk, metaal en vuursteen.

Mogelijke verstoringen

In het verleden is in het hele onderzoeksgebied op diverse plaatsen bebouwing aanwezig geweest en afgebroken en/of verbouwd. Ook in de huidige situatie is bebouwing aanwezig. Deze kan hebben gezorgd voor een grote mate van bodemverstoringen. Of en in hoeverre er sprake is van een (deels) intacte bodemopbouw dient door een veldonderzoek te worden vastgesteld.

3 Conclusie en aanbeveling

3.1 Conclusie

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan worden geconcludeerd dat het plangebied, indien een intact bodemprofiel aanwezig is, een hoge verwachting kent ten aanzien van vindplaatsen uit de middeleeuwen t/m nieuwe tijd en een middelhoge verwachting voor resten uit de overige perioden. Er is sprake van een brede archeologische verwachting: er kan een breed scala aan mogelijke complextypen worden aangetroffen. De nadruk ligt echter op resten die in verband staan met de historische kern van Meppel (bewoning uit late middeleeuwen en nieuwe tijd). Wel is vermoedelijk sprake van enige mate van verstoring, in samenhang met de diverse bebouwing (zowel de huidige als die uit het verleden). De omvang van deze verstoringen kan op basis van het bureauonderzoek niet nader worden vastgesteld.

3.2 Aanbeveling

Er wordt aanbevolen in eerste instantie een verkennend booronderzoek uit te voeren. Doel van het booronderzoek is het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en te verfijnen en om de mate van intactheid van de bodem vast te stellen en kansrijke en kansarme zones voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen vast te stellen.

Bovenstaande betreft een aanbeveling. Het selectiebesluit is te allen tijde voorbehouden aan de bevoegde overheid, in deze de gemeente Meppel en gezien het provinciaal belang van het gebied, de provincie Drenthe, in deze de provinciaal archeoloog.

Literatuurlijst

Geraadpleegde literatuur

- Berendsen, H.J.A. 2008. *De vorming van het land*. Assen;
- Boer, A. de en S. van der A, 2010. *Archeologische beleidskaart gemeente Meppel (concept)*. Rapportnummer H 468, ADC Heritage en ADC ArcheoProjecten, Amersfoort;
- Brandt, R.W. et. al. (red), 1992. *Archis, Archeologisch basisregister, versie 1.0* Amersfoort.
- Hekman, J., 2003. *Plangebied Stadkantoor, gemeente Meppel, een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 418, Raap Archeologisch Adviesbureau, Amstendam.
- Halici, H., 2006. *Een archeologische begeleiding (AB) op de Wheem (Grote Markt), gemeente Meppel, Meppel (Dr.)*. ARC-Rapporten 2006-E05, ARC-bv, Groningen.
- Huisman, N., 2010. *Meppel, Hoofdstraat, Kerkplein & Hoogetin, een archeologische begeleiding*. ADC Rapport 1974. ADC ArcheoProjecten, Amersfoort.
- Jordanov, M., 2006. *Plangebied Prins Hendrikkade/Havenstraat, gemeente Meppel; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven)*. RAAP-rapport 1299, RAAP Archeologisch adviesbureau, Amsterdam.
- Koeman, S.M., , H. Kremer, M.D. Wagemans en H. Leuving, 2007. *Bureauonderzoek en karterend/veldonderzoek door middel van boringen, Weerddwarsstraat te Meppel*. Synthegra bv, Doetinchem.
- Krist, J., 2005. *Archeologische opgraving: Prins Hendrikkade te Meppel, Kasteel "De Kinckhorst"*. Synthegra Archeologie Rapport 172069, Synthegra BV.
- Lubbers, N., 2008. *Archeologisch onderzoek Galmanspad te Meppel Inventariserend veldonderzoek (IVO-B)*. Grontmij Archeologische Rapporten 579, Grontmij Nederland BV, Assen.
- Malsen, N. van, 2007. *Een archeologisch bureauonderzoek voor de Groenmarkt en het Prinsenplein te Meppel (Dr.)*. ARC-Rapporten 2007-85, ARC-bv, Groningen.
- Malsen, N. van, 2009. *Een archeologisch bureau-onderzoek voor de locatie Heerengracht 23 te Meppel (D)*. ARC-Rapporten 2009-171, ARC bv.
- Wagemans, M.D., S.M. Koeman, J.A. Mol en E.E.A. van der Kuijl, 2007. *Bureauonderzoek, Prinsenplein 7/21 te Meppel*. Synthegra bv, Doetinchem.

Overige bronnen (websites geraadpleegd op 26 januari 2012)

- Topografische Dienst Nederland;
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl>);
- Archis 2 : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (<http://archis2.archis.nl>);
- de website watwaswaar.nl (<http://ngz.watwaswaar.nl>);
- de website oudmeppel.nl (<http://www.oudmeppel.nl>);
- KICH (<http://www.kich.nl>);
- opdrachtgever;
- Geo-Informatie Meppel.nl;
- e-mail de heer S. Willems, Archeologische Vereniging Meppel, 29 januari 2012.



Zernikelaan 8
9351 VA LEEK
Postbus 136
9350 AC LEEK
T (0594) 55 24 20
F (0594) 55 24 99
E info@mug.nl
I www.mug.nl